Verkligheten på hotlistan...

Sjöberg, F. 1993. *Verkligheten på hotlistan? En granskning av den svenska bevarandebiologins basfakta.* Rapport från Institutionen för skogsekonomi, SLU, Umeå. Tel. 090/16 58 00. 44 sid plus 43 sid bilagor. 24x16 cm, häftad. Pris: SEK 125.

Rapporten är mer ett debattinlägg än en saklig analys av Databankens listor över hotade arter. Författaren deklarerar att han sysslar med något så flummigt som "politisk ekologi" och i åtskilliga massmediala utspel har han valt en hårdvinklad och populistisk linje. Det hade varit bättre om han fördjupat analysen av hur verkligheten för de hotade arterna egentligen är. Att rapporten skulle vara "en granskning av den svenska bevarandebiologins basfakta" är skrattretande, inte minst med tanke på den knapphändiga litteraturlistan.

Resonemangen om hotade arter, hotkategorier mm handlar mycket om författarens personliga åsikter kombinerat med eleganta och svepande formuleringar. Det är inget fel med åsikter, men då ska de inte presenteras under vetenskaplig täckmantel. Hela rapporten känns mest som ett journalistiskt arbete. Författaren gör på många sätt det väldigt enkelt för sig. Exempelvis räknar han bara arter. Han blandar inte in raser, genetik, evolution, populationer och ekosystem. De storskaliga förändringarna av landskapet under kort tid diskuteras inte alls.

Kontentan av rapporten är märklig. Eftersom regnskogarna är artrikare och mer hotade än faunan och floran i Sverige behöver vi inte satsa pengar på naturvård här. Lägg pengarna på inköp av regnskog istället menar författaren. Så kan man ju bara inte resonera. Klarar vi i Sverige inte av att bevara vår biologiska mångfald och våra ekosystem kan vi knappast tala om för andra hur de bör agera för att skydda sin flora och fauna. Ur skoglig synpunkt handlar det isåfall verkligen om att kasta sten i glashus. Många länder har nämligen en hel del urskog kvar jämfört med Sverige som huggit slut på det mesta under drygt 100 års tid. När försurningsdebatten rasade för ett antal år sedan användes samma argumentation som i rapporten, nämligen att utsläppen i Sverige globalt sett är så små att man inte behöver bry sig om dem.

Som exempel på ett dåligt genomarbetat resonemang är författarens åsikt att arter i kanten av utbredningsområdet inte är särskilt skyddsvärda. Hur kan författaren ta på sig rollen som Gud och hävda något sådant? Kanske är det tvärtom så att just dessa individer är de som kommer att överleva i framtiden? Åsikten att arter i Sverige inte är hotade eftersom de finns på andra platser är ju i bästa fall bara en sanning idag. Hur ser det ut om 20 år eller 200 år? Finns det då t ex kvar några urskogar i Rysslands taiga?

Lybergsgnupens unika granurskog i Mora kommun i Dalarna 1983, efter avverkning. Bengt Ehnström försöker ta sig över traktorspåren för att sätta upp en insektsfälla. Foto: Bengt Oldhammer.

Något författaren borde utvecklat är åsikterna att Sverige hyser föga specialiserade arter och att våra ekosystem är unga. Hur sant är detta? Många arter är väl så specialiserade och deras utvecklingshistoria synnerligen lång. Att ekosystemen skulle vara unga är nog en sanning med modifikation. Exempelvis har skogsekosystemen åkt jojjo upp och ner under istiderna. Ekosystemen har befunnit sig på olika platser och haft olika utseende under väldigt lång tid.

Sammanfattningsvis: Som ett debattinlägg är rapporten inte tillräckligt seriös. Som ett vetenskapligt dokument är den direkt undermålig. Tyvärr har författaren hamnat snett i ett ämne där det är viktigt med en framåtsyftande diskussion.

Bengt Oldhammer